

homini infundere, sed satis est ut decernat permittere peccatum, statuendo firmiter non suspendere influxum quo gratiam conservat, etiamsi homo peccatum permisum committat, et quia, quatenus peccatum illud per realem actum fit, non fit sine generali concurso Dei, ideo potest etiam Deus velle concurrens, et nihilominus non cessare a conservatione gratiae; in hoc ergo nullum locum habet objectio. Neque inde inferri potest non esse illud opus miraculosum, et praeter naturam gratiae; nam licet illi non debeatur, ut non permittatur peccare qui illam habet, est nihilominus illi connaturale ut non conservetur, interveniente peccato, et e contrario ipsi peccato est debita non conservatio gratiae secundum debitum justitiae, et providentiae ordinem.

28. Moralis macula permittitur, non vero positive conservatur. — Simili modo cum proportione dicimus de morali macula habituallis peccati; nam, postquam contracta est, non oportet ut positive conservetur, sed satis est quod ibi permanere permittatur, quod efficaciter vult Deus, quando vel a principio volunt conservare gratiam, non obstante peccato, quod fieri permisit, et postea non remisit; vel quando praexistenti jam morali macula peccati, licet velit gratiam infundere, et tollere physicam privationem ejus, hoc non obstante, non vult remittere culpam, praeter naturam gratiae, ac proinde per miraculum; sicut etiam miraculum esset nunquam dare gloriam perseveranti in gratia usque ad mortem. Quamvis enim peccatum, quatenus tale est, non pendeat per se in conservari a Deo, quia est quoddam malum, quod non facit Deus, nihilominus, postquam factum est, ita adhaeret ut, nisi a Deo ipso destruatur omnino seu quoad Dei offenditionem remittatur, tolli non possit; et ideo durat, quamdiu a Deo non destruitur; ejus tamen duratio non tribuitur Deo, et quia per accidens sequitur, et quia non tenetur Deus illud destruere.

29. Ad primam confirmationem. — Unde ad primam confirmationem, respondeo majorem propositionem habere locum, ubi forma repugnans est mera privatio physica alterius formae, vel alia similis denominatio aut relatio; in praesenti autem moralis macula peccati, quamvis non conservetur per se a Deo, quia mala est, nihilominus addit aliiquid ultra privationem physicam gratiae, et ideo ut expellatur, necessarium est aliiquid ex parte Dei praeter infusionem physicam gratiae, quod,

licet sit conjunctum cum gratia ex natura rei, est separabile per potentiam absolutam. Illud autem, quod ex parte Dei requiritur, non est suspensio influxus, vel non conservatio, sed est moralis destructio, quae fit per positivam remissionem.

30. Ad secundam confirmationem. — Ad secundam confirmationem, respondet actionem physicam seu transeuntem non posse direcere ad destructionem, actum autem immanentem posse direcere moraliter destructionem intendere, et illam facere moraliter eo modo quo fieri potest. Sicut etiam inter homines remissio obligationis directe solum tendit ad tollendum vinculum obligationis. Neque est ulla repugnantia quod hic modus expulsionis unius formae moralis sit ex natura rei connexus cum infusione physica alterius formae, quia non in omnibus formis postulanda est eadem ratio vel modus repugnantiae, sed cum proportione accommodata. Physica autem forma non potest habere maiorem proportionem cum morali forma ad illam expellendam, illius autem modi potest esse capax propter aliquam singularem excellentiam, qualis in gratia reperitur. Et in corporibus invenimus quod non expellitur unum a suo loco per introductionem unius, et solam non conservationem alterius in illo loco; sed necessaria est actio qua istud moveatur in alium locum, et nihilominus est ibi connexio. Et similiter inter formam et passionem resultantem est naturalis connexio, licet fortasse illa resultantia non fiat sine nova actione. Ita ergo potest gratia connaturaliter expellere peccatum, licet ad remissionem peccati, quod moralitatem ejus, specialis Dei voluntas, quae est veluti specialis actio, simul necessaria sit.

31. Instantia ultima. — Ultimo addere potest aliquis, et contendere quod, licet ad integrum remissionem peccati necessaria sit voluntas Dei condonantis et remittentis injuriam sibi illatam, et consequenter vera sit hae conditionalis propositio, quod, si Deus sine hac voluntate infunderet gratiam ex praesentia voluntate effectrice physice talis formae, gratia non tolleret peccatum, ut est Deo injuriosum, nihilominus verum sit absolute non posse Deum infundere talem qualitatem peccatori, quin simul habeat illam voluntatem remittendi suam injuriam, quia ad hoc necessario astringitur eo ipso quod talem qualitatem tali homini conferre vult. Unde consequenter fit gratiam semel infusam neces-

sario secum afferre peccati expulsionem, etiam in ordine ad potentiam absolutam. Et similiter erit consequenter dicendum non posse Deum permittere ut, cum effectu homo justus peccet mortaliter, quin decernat non conservare in illo gratiam, si peccaverit; vel e converso non posse absoluto decreto statuere conservare gratiam pro aliquo tempore, quin pro illo non permittat peccatum a tali persona committi. Potest autem haec tam necessaria connexio inter illam qualitatem, et caritatem Dei ostendere videntur repugnantiam, quia tale miraculum cum in eo sistat, ut malum culpae non destruatur, sed duret, nec per se est finis consentaneus divinae operationi, presertim miraculosae, nec ad bonum finem ordinabile.

32. Argumentum exemplo roboratur. — Quod imprimis declaratur exemplo. Nam in materia de Incarnatione dicunt communiter Theologi quod, si Verbum divinum assumpsisset naturam hominis existentis prius in peccato, necessario in eodem instanti assumptionis mundaret illam a peccato quoad omnem maculam moraliter, non quidem immediate per ipsam physicam unionem, quae solum per se terminatur ad unius personae constitutionem, sed mediate, et consecutio quadam, interveniente Dei remissione. Et nihilominus tanta est illa connexio, ut omnino repugnet assumere Deum talem naturam non mundando illam a peccato, etiamsi gratiam creatam, et virtutem illi non infunderet (quod facere posset), solum ratione gratiae unionis; ergo simili modo possumus intelligere ita esse conexam remissionem a peccato cum infusione gratiae, ut Deus, hanc concedens, non possit illam denegare. Deinde possunt rationes non incongrue hujus necessitatis, seu tantae connexionis cogitari. Primo, quia gratia essentialiter est participatio singularis naturae divinae, unde essentialiter habet constituere hominem Dei filium per participationem, et intrinsecam adoptionem; ergo impossibile videtur ut Deus talem hominem sibi in filium adoptet, et simul illum relinquat diaboli filium per peccatum; item indecens et absurdum videtur, ut quem Deus jam amat ut filium, simul ratione peccati odiosum et indignum relinquat. Secundo, quia si Deus infundit gratiam peccatori, eo ipso remittit ex parte peccatum, quia in tali homine privatio gratiae peccatum erat, et illa privatio necessario tollitur per infusionem gratiae; at opera Dei necessario sunt perfecta, nec potest culparum peccati ex parte tollere, et ex parte re-

suppositalis illum Patri gratum reddidisset. Quæ doctrina falsa est, nam multo gravior est Christus propter gratiam unionis quam propter gratiam creatam; majorique necessitate est gratus simpliciter quam per gratiam creatam; quia de potentia absoluta potuisset illa humanitas gratia creata carere, etiamsi esset Verbo unita; tamen nullo modo potuit Christus, supposita unione sue humanitatis, non esse gratus Deo, nec Pater potuit non complacere in illo. Unde quod Christus nec peccare potuerit, nec habere peccatum in humilitate assumpta, non per se primo habuit a gratia creata, sed a gratia unionis; potuit enim carere gratia creata, et non potuit carere impeccabilitate, supposita unione.

34. *Impeccabilitas Christi primo prorenit a gratia unionis.* — Propter quod censeo non sumi ab illo exemplo argumentum efficax, quia, quod attinet ad impeccabilitatem, evidens est differentia; nam certum est gratiam habitualem non ita sanctificare hominem, ut impeccabilem illum reddat; de gratia vero unionis verissima sententia est, ita sanctificare, ut impeccabilem reddat hominem sic sanctificatum. Ratio autem est, quia gratia unionis est longe excellentior, quia est gratia increata, infinita, et quæ constituit filium naturalem, et ipsum suppositum, quod est principium per se operationis, ad quod pertinet suam naturam ita regere, ut nullum in ea permittat peccatum, quæ omnia in gratiam creatam non convenient, ut per se constat. Ex hac autem differentia intelligitur non esse simile exemplum et solidam aequiparationem inter gratiam unionis, et habitualem, in repugnantia quam utraque habet existendi simul in eodem supposito cum peccato mortali. Nam, licet convenient in hoc quod utraque gratia habet connaturalem repugnantiam cum peccato, non inde sequitur cum aequali necessitate illi repugnare. Quod enim gratia unionis habeat illam repugnantiam, etiam in ordine ad potentiam absolutam, provenit ex singulari excellentia suppositi divini, cui propter infinitatem, et bonitatem suam, et infinitam rectitudinem voluntatis, intrinsece repugnat omne peccatum in assumpta natura, etiamsi non ab eodem supposito fuerit commissum, sed ab alio relictum vel contractum, quia, eo ipso quod illa natura per assumptionem sit vera natura ipsius Dei, et unum suppositum cum illo substantialiter componit, ad puritatem et sanctitatem ipsiusmet divini suppositi pertinet, ut eam accipiat nudam a pec-

cato. Quæ ratio non procedit in gratia habituali, quia nec constituit ipsum suppositum operans, nec indeclinabiliter regit suppositum in quo est, neque illi potest tribui defectus culpæ, qui in tali supposito fuerit.

35. *Discrimen inter gratiam habitualē et gratiam unionis hypostaticę.* — Et præterea hæc differentia ostenditur in eo quod gratia unionis etiam veniale culpam, sive actualē, sive habitualem in natura, quam sanctificat, permettere non potest, propter infinitatem (ut ita dicam), et singularem modum, ac excellentiam sanctificationis; gratia autem habitualis simul esse potest cum peccato veniali actuali et habituali. Ergo ex vi aequiparationis non cogimur dicere, ita necessitari Deum ex hypothesi ad delendum peccatum ab homine, in quo gratiam habitualem ponit aut conservat, sicut necessitatur ad mundandam naturam, quam assumit, ab omni macula, si prius erat maculata in aliquo supposito creato, vel ad conservandam illam ab omni simili malo, postquam est assumpta. Imo, ab speciali potest argumentum in contrarium rectorueri. Nam de Christo id docent Theologi propter singularem excellentiam divini Verbi, et modum unionis ejus; imo etiam de illo multo certius censem non peccare in natura assumpta, quam non potuisse assumere naturam maculatam culpa in priori supposito creato, non mundando illam a culpa, quia illa culpa non ita imputaretur Verbo, ac si esset ab ipso post assumptam naturam commissa, et, quamvis utrumque verissimum censem, semper nituntur in singulari excellentia Verbi, seu gratiæ increatae. Nulla ergo illatio inde fieri potest ad gratiam creatam.

36. *Vide c. 4, num. 16. — Responsio ad rationes probabiles.* — Exclusa vero illa aequiparatione, aliae conjecturæ quæ adduntur non videntur magni momenti, ut dicamus, seclusa omni promissione Dei, ex sola suppositione voluntatis dandi illam qualitatem, necessitari Deum ad remittendam vel tollendam omnem peccati mortalis maculam præexistentem in tali persona, vel ad impediendum ne peccet, si vult in illa conservare talem qualitatem. Quia, etiamsi Deus prius vellet sine posteriori, nihil faceret inordinatum, nec contra aliquam virtutem moralem seu intellectualem, ut probare videntur quæ supra de charitate et actuali peccato adduximus, nam fere est eadem ratio de qualitate gratiæ. Et ita ex parte modi operandi Dei non videtur esse tanta necessitas, neque in rebus ipsis ostendit

ditur per illas conjecturas. Nam prima de filio adoptivo ostendit optimum et connaturalem ordinem, non vero absolutam necessitatem, ita ut in opposito implicatio contradictionis inveniatur. Idem fere est de secunda conjectura, nam, licet opera Dei sint perfecta, non ita cogitur Deus in illis dare perfectionem et consummationem, ut non possit ex libertate sua aliter illa facere. Nec formale peccati ita est fundatum in physica privatione gratiæ, ut ab illa essentialiter pendeat, nec indiget sustentatione aut conservatione Dei, ut duret cum gratia; sed sufficit ut non remittatur seu auferatur, vel ut fieri permittatur, sicut supra declaravi. Quocirea ille miraculosus effectus posset provenire potius ex miraculosa et benigna conservatione gratiæ, quæ ad plures fines optimos ordinari posset. Et quamvis ex parte peccati ejus permisso, vel non remissio esset extraordinaria, etiam posset ad fines divinæ sapientiæ ordinari, etiamsi culpa vel duratio ejus a Deo non sit intenta. Propter hæc ergo nunquam potui hanc necessitatem divinæ voluntati tribuere, neque implicationem in dicto opere reperi. Non nego tamen quin alia opinio sit probabilis propter speciem pietatis quam habet, tum in eo quod excellentiam gratiæ extollere videtur, tum etiam in eo quod calumnias hæreticorum hujus temporis longissime studet evitare.

37. Quæres an ea quæ diximus æque procedant in peccato originali, et in personali habituali. Respondeo non oportere ad originale omnia extendi, ut in principio capititis sequentis breviter explicabo.

CAPUT XXI.

UTRUM DE POTENTIA DEI ABSOLUTA POSSIT PECCATUM MORTALE SINE ACTU PECCATORIS, PER SOLAM INFUSIONEM HABITUS REMITTI?

1. *Sermo non est de peccato originali.* — Hæc quæstio locum non habet in peccato originali, quia non solum de absoluta potentia, sed de lege, ac frequenter ita dimittitur, quando est solum, et sine consortio peccati personalis. Ita enim supra ostendimus de infantibus, per baptismum, et olim per circumcisionem, vel per sacramentum legis naturæ justificatis. Possetque eodem modo remitti adulstis per baptismum, si aliud proprium peccatum non haberent, quamvis in eis semper requiratur saltem actus fidei et consensus in baptismum, non tam propter remissionem pec-

cati, quam ut fiant capaces baptismi, et ut voluntarie fidem profiteantur, et divinam generationem ac filiationem acceptent. Quod quidem ex sapientissima ordinatione divina, ipsis rebus et humanæ conditioni satis consentea necessarium est.

2. *Adultus a Deo ab originali justificari vallet, sola gratiæ infusione.* — At vero, de absoluta potentia Dei, manifestum est potuisse etiam adultos justificari a peccato originali, et sine sacramento, et sine ullo actu suo, per solam voluntatem Dei infundentis gratiam; estque in hoc peccato specialis ratio, quia hoc peccatum non est voluntarium propria voluntate personali, et ideo facile potest sine actu propriæ voluntatis dimitti per infusionem justitiae illi peccato formaliter repugnantis. Nam, licet illud peccatum dicatur voluntarium per respectum ad voluntatem primi parentis, illud magis se tenet ex parte efficientis quam causæ formalis, et ideo potest per formam ipsi peccato contrariam sufficienter auferri, etiamsi modus ex parte efficientis non sit omnino idem. Eo vel maxime quod, cum illud sit voluntarium secundum quid, et in alio, potest per alienam voluntatem suppleri, sicut dicitur baptismus voluntarius parvulo voluntate parentum, aut offerentium, et justitia potest dici illi voluntaria voluntate sui capitatis, Christi. Et si Deus voluisset illam sine Christo infundere, sola voluntas Dei sufficeret.

3. *Corollarium.* — Unde infero, quod in fine capituli precedentis in hunc locum remisi, non solum posse fieri remissionem peccati originalis per solam habitualem justitiam, sed etiam fieri non posse ut homini habenti solum originale peccatum infundatur talis justitia, et peccatum originale non excludatur seu dimittatur, quoad id quod habet rationem culpæ. Quia tota macula originalis peccati consistit in carentia gratiæ ut voluntaria in Adamo; non potest autem infundi gratia, quin auferatur illa carentia, et consequenter tollatur culpa originalis. Quia si carentia illa non manet, neque ut voluntaria, neque ut involuntaria manet. Et præterea, ablata illa, nulla alia moralitas relinqu potest in homine genito ex Adamo, quia illud actuale peccatum, quod Adam commisit, non censetur manere moraliter in filiis ejus, nisi media carentia gratiæ et filiationis quam in illo perdidierunt. Et ideo, restituta gratia, necessario auferetur tota culpa ex Adamo contracta. Quanquam possit manere aliquis reatus poenæ, nam ad illum sufficit respectus moralis